

1. Obiekt

STRAŻNICA WAROWNA

2. Czas powstania

Pol. XIV w

3. Miejscowość

ŻARKI

- PRZEWODZISZOWICE

4. Adres **Ul. Leśniowska**

*na końcu drogi ziemnej
na płn-wsch. od ul. leśniowskiej
Nr hipoteczny 172*

5. Przynależność administracyjna

Województwo **Śląskie**

Powiat **Myszków**

Gmina **Żarki**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Przewodziszwice

7. Przynależność administracyjna
przed 31. XII. 1998

Województwo **Częstochowskie**

Powiat

8. Właściciel i jego adres

Skarb Państwa

9. Użytkownik i jego adres

10. Rejestr zabytków

427/60 z 18.03.1960

Nr *119*

Data *1978*

120/61A z 1.02.1978

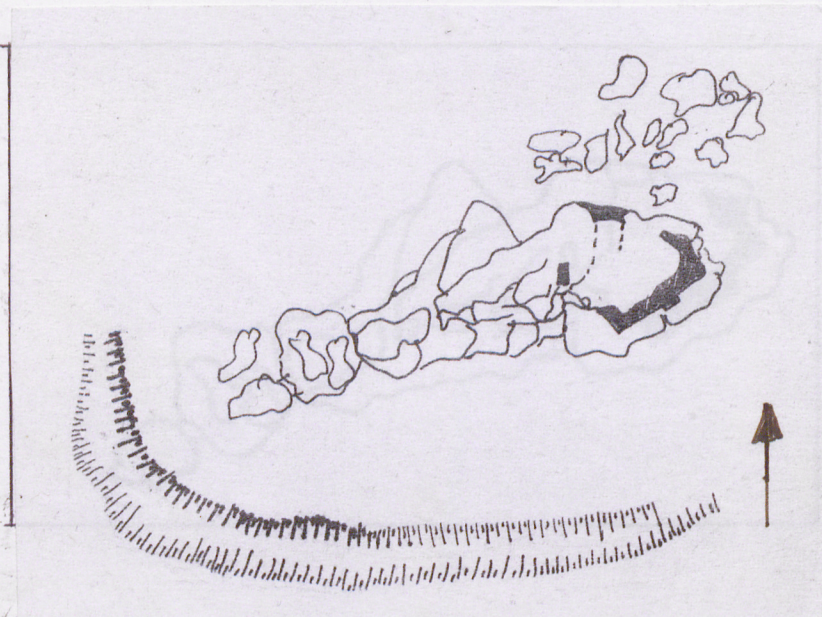
Widok ogólny

ORIENTACJA 1:25000

Widok od poł.-wsch.

Pierwsza wzmianka źródłowa pochodzi z 1382 roku. Przewodziszwice wymienione zostały w uposażeniu kościoła w Leśniewie. Wieś należała do dóbr królewskich. Warowna strażnica wzniesiona została prawdopodobnie połowie XIV stulecia i stanowiła element ogniwa utworzonego przez króla Kazimierza Wielkiego. Ta warowna linia obronna chroniła granice Królestwa Polskiego od strony Śląska. Strażnica została opuszczona zapewne za czasów Władysława Opolczyka, a następnie przekazana w ręce prywatne. W trzeciej dekadzie XV stulecia właścicielem Przewodziszwic oraz dwóch innych wsi, leżących zwaście w północnej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej w pobliżu królewskiego zamku Olsztyn, Zawady i Jaroszowa był już Mikołaj Kornicz Siestrzeniec, burgrabia będziński. Ten kompleks majątkowy nadał mu Władysław Jagiełło. W ostatnich latach XV wieku wieś wraz z zapleczem agrarnym miasta Żarki, znalazła się w rękach możnowładczej rodziny Myszkowskich herbu Jastrzębiec. W latach 20-tych XVII wieku Ferdynand Myszkowski sprzedał miasto Żarki wraz z okolicą Janowi Korycińskiemu herbu Topór, kasztelanowi oświęcimskiemu. W tej rodzinie majątek pozostawał przez okres dwóch pokoleń. W 1651 roku właścicielami dóbr zostali Męcińscy herbu Poraj, w ich rękach pozostawały do lat 30-tych XIX stulecia, a następnie sprzedane Piotrowi Antoniemu Steinkellerowi. W końcu XVIII wieku w opisach parafii Żarki odnotowano, że w północno-wschodniej części tejże parafii jest młody las sosnowy, a w nim znajdują się skały, z których jedna zwana zamczysko- nazwę swą zawdzięcza kawałkowi muru wapiennego

SYTUACJA : Ruiny strażnicy położone są na gruntach wsi Przewodziszwice w jej północno-wschodniej części, w odległości około 1000 metrów w kierunku północnym od zabudowań, lasie mieszanym (sosnowo-dębowym), w odległości ok. 150 m od drogi ziemnej leśnej.

OPIS ZAŁOŻENIA : Strażnica warowna usytuowana na wzniesieniu z wykorzystaniem skały wapiennej ok. 390 m. Składa się z dwóch członów: budynku właściwego strażnicy - górnej części wzniesionego na szczycie skalnym wysokości ok. 19 m od podłoża oraz dziedzińca prawdopodobnie niegdyś zabudowanego gospodarczymi budynkami, zlokalizowanego od strony południowej. Założenie zajmowało obszar ok. 1650 m kwadratowych, a otaczała je głęboka fosę. **Górna część założenia** zajmowała ok. 125 metrów kwadratowych. **MATERIAŁ, KONSTRUKCJA** : obiekt murowany z kamienia wapiennego na zaprawie wapiennej. **RZUT** : górna część zbudowana na rzucie prostokąta, z jedną przyporą od strony południowej. **BRYŁA** : regularna, prostopadłościenna, zachowane mury budowli nie pozwalają określić jej pierwotnej przypuszczalnej wysokości. **Elewacje** zachowane do różnej wysokości. **Elewacja południowa** : **wnętrze** : pozbawione stropów i ścian wewnętrznych.

Dolna część założenia : obwiedziona murem obwodowym, wykonanym z kamienia wapiennego na zaprawie wapiennej. Mur zakreślał obszar położony u podłoża skały i obiegał ją łagodnym łukiem od strony południowej. Zachowane fragmenty murów o łącznej długości ok. 26 m, różnej szerokości od 1,0 do 1,80 m oraz maksymalnej wysokości do 1,20 m. Największy odcinek murów obwodowych, przylega do skały od strony zachodniej. Od południa zachowana fosa o różnej głębokości.

14. Kubatura

15. Powierzchnia użytkowa

Powierzchnia założenia : ok. 1650 m
powierzchnia zabudowy: ok. 125 m

16. Przeznaczenie pierwotne

Obronno- mieszkalne

17. Użytkowanie obecne

Nie użytkowana

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

W 1961 roku wykonano prace zabezpieczające.
Kosztorys na wykonane prace. Archiwum WKZ w Częstochowie

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie instalacje)

Ogólnie zadawalający.
Zachowane fragmenty muru , wymagają zabezpieczenia głównie korona.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie.

Wykonanie zabezpieczenia korony murów.
Wykonanie badań archeologicznych.

21. Akta: archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

25. Opracował

S. Zaleski, 1999

Tekst

Plany, rysunki

J.W.

Zdjęcia fotograficzne

J.W.

Miejsce przechowywania negatywów

Archiwum SOZ w Częstochowie

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

Katalog zabytków sztuki w Polsce. Woj. Katowickie pow. Myszków,
T.VI z.8, Warszawa 1962.

W. Błaszczyk, Inwentaryzacja średniowiecznych zamków i strażnic
murowanych na wyżynie jurajskiej. "Rocznik Muzeum w Częstochowie
R.II Częstochowa 1966.

M. Antoniewicz, Zamki na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej,
Katowice 1998.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

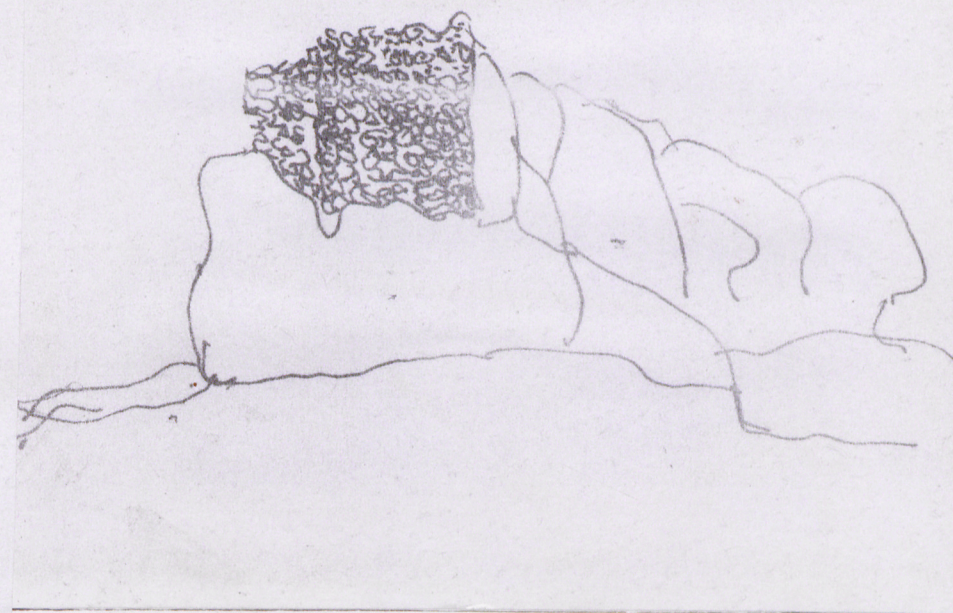
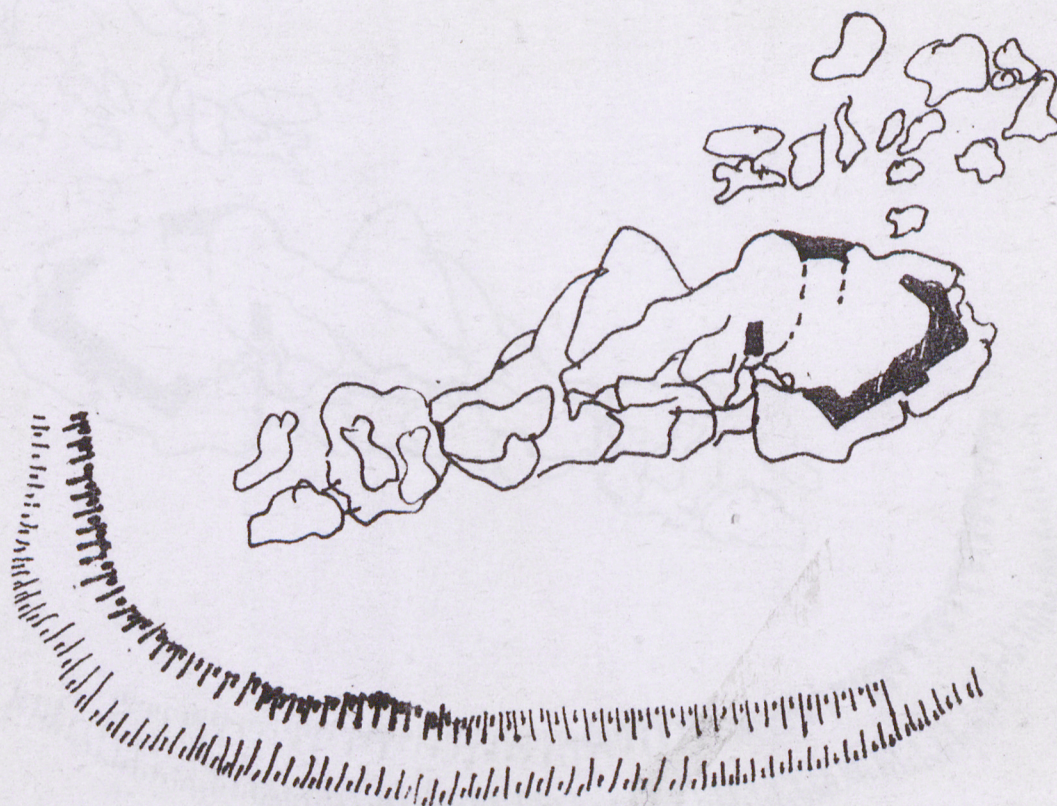
Wkładka nr. 1,2,3

1. Miejscowość ZARKI PRZEWODZISZOWICE	2. Obiekt (jak w karcie) Strażnica	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu, lub materiału uzupełniającego) C.d. Pkt. 12, oraz plan
---	--	---

C.d. Pkt. 12

wmurowanego w skałę. Należy zaznaczyć, iż jest to jedyna wzmianka bezpośrednio odnosząca się do wspomnianego obiektu.

1. Miejscowość ZARKI PRZEWODZISZOWICE	2. Obiekt (jak w karcie) Strażnica	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu, lub materiału uzupełniającego) Fotografie
---	--	--

1.

2.

3.

4.

5

1. Widok Strażnicy od południa.
2. Widok od pd-wsch.
3. Widok na strażnicę od wschodu.
4. Widok od południowego zachodu.
5. Widok od północnego-zachodu.

Wkładkę założył

S. Zaleski 1999

Przechowywanie negatywów

SOZ Częstochowa

1. Miejscowość

**ZARKI
PRZEWODZISZOWICE**

2. Obiekt (jak w karcie)

Strażnica

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu, lub materiału uzupełniającego)

Fotografie

6.

7.

8.

9.

10.

6. Widok strażnicy od pn-zachodu.

7. Widok na dziedziniec od wschodu.

8-9. Widok na dziedziniec od południa.

10. Fosa widok od pd-zachodu.

Wkładkę założył

S. Zaleski 1999

Przechowywanie negatywów

SOZ Częstochowa